

رام - نهم امرداد

شروین وکیلی

رام (روزشمار ایرانی معنادار) کوششی است برای بازسازی تقویم روزشماری معنادار برای ایرانیان، به شکلی که مناسبتها و سالگردهای منسوب به روزها عینیتی علمی داشته باشد و زمان روزمره و معنازوده‌ی امروزی که روزهایمان را پوچ و پوک ساخته را به توالی‌ای معنادار از سالگردِ رخدادهای معنادار تبدیل کند.

سه گوشزد در درباره‌ی طرح رام:

(۱) تمام تاریخ‌هایی که شناسه‌ی میلادی (م.) یا پیشامیلادی (پ.م) ندارند به هجری خورشیدی محاسبه شده‌اند.
(۲) محتوای روزشمار رام نهایی نیست و تا پایان سال ۱۳۹۶ تکمیل می‌شود. هنگام نقل آن به طرح ارجاع دهید و این نکته را در نظر داشته باشید.

(۳) اگر مناسبتی سراغ دارید که نادیده مانده، آن را همراه با نشانی مرجعش در تلگرام برایم بفرستید که در این طرح گنجانده شود:

@SherwinVakili (<https://t.me/SherwinVakili>) / tel.0912-6363764

نهم مرداد

نهم مرداد بیشتر در تاریخ معاصر ایران به خاطر مرگ افرادی نامدار شهرت دارد که در آن جان باخته‌اند. روز دوشنبه نهم مرداد ۱۲۶۷ فرهاد میرزا معتمدالدوله حاکم مقتدر شیراز درگذشت، و بیست و یک سال بعد در بامداد شنبه نهم مرداد ۱۲۸۸ شیخ فضل‌الله نوری را در میدان توپخانه به دار آویختند، و شش سال بعد، یکشنبه نهم مرداد ۱۲۹۴ میرزا محمود خان اشراف‌زاده تبریزی در نزدیکی صحنه به دست آل قباد کشته شد.

این روز در ضمن با وضع قوانین و رخدادهای سیاسی هم پیوند خورده است. مجلس شورای ملی ایران در همان روزی که شیخ فضل‌الله نوری اعدام شد قانونی تصویب کرد و بر مبنای آن فروش تریاک را ممنوع کرد و کشیدن مواد مخدر را جرم دانست. یازده سال بعد در ۱۲۹۹ احسان‌الله خان دوستدار که عضوی از جنبش جنگل بود با پشتگرمی بلشویک‌ها کودتا کرد و پنجاه تن از یاران جنگلی خود را دستگیر کرد و تشکیل دولت کمونیستی گیلان را اعلام کرد. یک سال بعد کلنل پسیان که قدرت برتر خراسان بود و با منصوب شدن صمصام‌السلطنه به استانداری خراسان مخالفت داشت، برای او تلگراف تبریکی فرستاد ولی گوشزد کرد که پیش از ورودش به خراسان باید رایزنی‌هایی بکنند و در زمینه‌های مورد اختلاف به توافق برسند. او مشیرالدوله و موتمن‌الملک و مستوفی‌الممالک را دعوت به مذاکره نشدند در همین روز گروهی از مردم مشهد در محل دارالضیافه آستان قدس رضوی گرد آمدند و به انتصاب صمصام‌السلطنه به والیگری خراسان اعتراض کردند. هردوی جریانهای گیلان و خراسان تا یک سال بعد سرکوب شدند، و نظم رضا شاهی جای این درگیری‌ها را گرفت که باعث شد در نهم مرداد

۱۳۰۷ قانون اصول تشکیلات جدید وزارت عدلیه تدوین و تصویب شود. ده سال بعد در ۱۳۱۷ باستان‌شناسان در تخت جمشید گنجینه‌ای از زر و سیم مربوط به دوران داریوش بزرگ را کشف کردند. دوازده سال بعد در همین روز (۱۳۲۹) پدر فروغ فرخزاد قبول کرد دخترش با پرویز شاپور ازدواج کند و فروغ در نامه‌اش به وی برای نخستین بار تعبیر «پرویز همسر» را به کار برد.

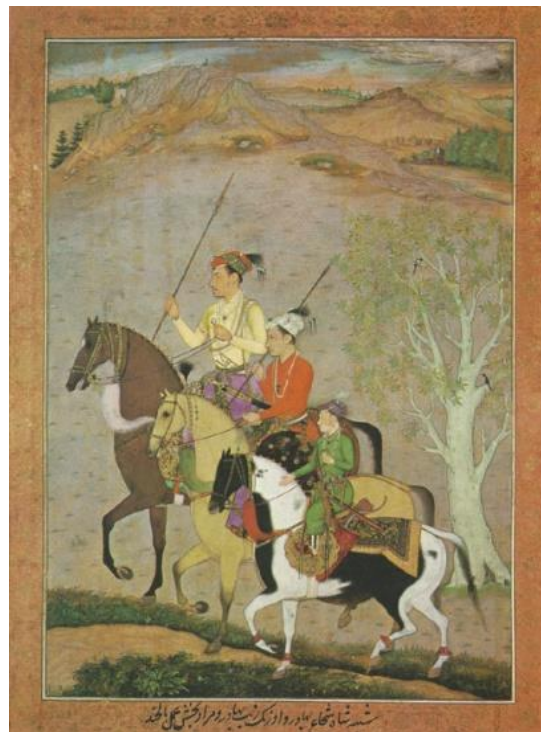

مراسم عروسی
فروغ فرخزاد و
پرویز شاپور

در سطح جهانی این روز با تحولات سیاسی و نظامی مهمی مصادف بوده است. در سال ۳۰ پیش از میلاد مارک آنتونی در نبرد اسکندریه با دادن تلفات زیاد پیروزی ناچیزی بر اوکتاویان به دست آورد، اما سربازانش به تدریج او را ترک کرد و به همین خاطر ناگزیر شد خودکشی کند. هفده قرن بعد در ۱۰۳۷ هجری خورشیدی اورنگ زیب به تاج و تخت دولت گورکانی هند دست یافت. در ۱۲۸۳ ژاپنی‌ها در نبرد مهم شیموچنگ بر روسها

غلبه کردند و این نخستین پیروزی بزرگ یک دولت آسیایی بر یک دولت اروپایی بود. در ۱۲۹۸ جمهوری وایمار پس از پایان جنگ جهانی اول در آلمان تاسیس شد. اما چندان نپایید چون باز در همین روز به سال ۱۳۱۱ حزب نازی که مخالف دموکراسی وایماری بود در فرایندی دموکراتیک ۳۸٪ آرای مردم آلمان را به خود اختصاص داد و قدرت را به دست گرفت.

در ۱۳۷۱ گرجستان که پس از یک قرن اشغال نظامی و ستم روسها استقلال یافته بود، به سازمان ملل پیوست. در ۱۳۸۵ فیدل کاسترو کناره‌گیری کرد و قدرت را به برادرش رائل سپرد، و یک سال بعد در ۱۳۸۶ انگلستان ارتش خود را از ایرلند شمالی بیرون کشید. نیروی نظامی این کشور در جریان مقابله با نیروهای ملی‌گرای ایرلندی در ۱۳۴۸ وارد ایرلند شمالی شد و به مدت چهل سال در این سرزمین حضوری سرکوبگرانه داشت.

نقاشی حدود ۱۰۱۶: سه برادر از چپ به راست: شاه شجاع، اورنگ‌زیب و مرادبخش

نهم امرداد در ضمن سالگرد دو رخداد مذهبی آموزنده هست. در ۸۷۱ هجری خورشیدی به دنبال صدور فرمان الحمرا مسیحیان اسپانیا همه‌ی یهودیان را از شهرها و خانه‌هایشان بیرون راندند، و در ۱۰۸۲ دانیل دفو به خاطر انتشار جزوه‌ای طنز به جرم هتک حرمت مقامات و جریحه‌دار کردن عفت عمومی در غل و زنجیر و قید نهاده شد.

سربازان انگلیسی در ایرلند

از نوآوریهای رخ نموده در این روز هم می‌توان به سه مورد اشاره کرد: کریستف کلمب در نهم امرداد ۹۶۷ هجری خورشیدی به جزیره‌ی ترینیداد رسید، در ۱۱۶۹ اداره ثبت اختراعات آمریکا اولین نوآوری یک آمریکایی را ثبت کرد که ابتکار ساموئل هاپکینز بود برای استفاده از پتاس در صنعت سفیدکاری پارچه. در ۱۳۴۳ هم کاوشگر رنجر ۷ برای نخستین بار تصویرهایی با هزار برابر دقت بیشتر از سطح ماه را به زمین مخابره کرد.

دنی دیدرو

روبرت مرتون

آنتوان سنت دو آگروپری

زادگان نامدار این روز عبارتند از: فریدریش وُهلر شیمی‌دان آلمانی (۱۱۷۹)، میلتون فریدمن اقتصاددان (۱۲۹۱)، و رابرت مرتون جامعه‌شناس (۱۳۲۳). در همین روز به سال ۱۳۲۳ آنتوان دو سنت آگروپری هنگام پرواز شناسایی در جنگ جهانی دوم در شرایطی پرابهام کشته شد، او در جبهه‌ی فرانسه‌ی آزاد (متفقین) پرواز می‌کرد اما بعدتر معلوم شد که دولت ویشی (متحد با نازی‌ها) او را همکار خود را می‌دانسته و ژنرال دوگل هم او را به هواداری از آلمان متهم می‌کرد. گذشته از این نویسنده‌ی محبوب، این کسان نیز در نهم امرداد از دنیا رفتند: دنی دیدرو (۱۱۶۳)، فرانتس لیست آهنگساز (۱۲۶۵) و گور ویدال سیاستمدار و نویسنده‌ی آمریکایی (۱۳۹۱).